

УДК 351

**Скляр І.В., аспірант спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування
Науковий керівник: Тарасенко Т.М., д.н. держ. упр., професор кафедри державного
управління і місцевого самоврядування**

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ГРАНТОВЕ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО ВРЯДУВАННЯ: ПОТОЧНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Поточний період розвитку людства характеризується активним й широким впровадженням інформаційних технологій в життя суспільства, яке нараз знаходиться в точці переходу з аналогової ери в цифрову. Відповідний процес називається цифровізацією й являє собою зміну світогляду та полягає у впровадженні технічних й ментальних рішень у діяльності індивідумів та організацій, що засновані на цифрових технологіях. Така фундаментальна трансформація вимагає відповідних за розміром ресурсів для її успішної реалізації: фінансових, людських, часових тощо. Рушійною силою цифровізації публічного управління є держава, яка відповідно повинна залучати відповідні фонди для забезпечення роботи цифрового врядування та його подальшого розвитку.

Головним актором в цифровізації публічного управління в Україні є Міністерство цифрової трансформації (Мінцифри), яке було засноване в другій половині 2019 р. З цього моменту й по сьогодні міністерством був розроблений й запущений державний портал «Дія», який дозволив оцифрувати велику кількість класичних адміністративних послуг, так і нових програм, як от «єОселя», «єВідновлення» тощо. За результатом 5 років діяльності Мінцифри портал «Дія» став супердодатком, а саме головним з'єднувальним механізмом між громадянами, бізнесом і державою, інструментом реалізації цільових державних програм.

Інформація щодо конкретних джерел фінансування проектів Мінцифри в публічних джерелах є доволі обмеженою й фрагментованою, але в той же час наявні фінансові звіти Мінцифри [1] дають змогу зробити певні висновки щодо обсягів й структури фінансування цифровізації в Україні. За період 2020-2023 рр. загальна дохідна частина бюджету міністерства складала в середньому 434 млн. грн. Враховуючи, що Мінцифри було створене з нуля й відповідні проекти з цифровізації до його появи носили несистемний характер, тому можемо стверджувати, що той результат, який наявний на сьогодні є саме результатом застосування цих фондів. З точки зору структури прямих бюджетних асигнувань в середньому складала 171 млн. грн., а решта доходів – це грантова допомога міжнародних організацій, країн-партнерів тощо. Таким чином можемо зробити висновок, що 60 % фінансування цифрової трансформації України було забезпечено за рахунок зовнішньої допомоги.

Використання грантової допомоги має доволі велику кількість переваг. По-перше, отримані кошти по суті є дарунком й не потребують повернення грантодавцю. Таким чином вони є прямою ін'єкцією в розвиток цифровізації в частинному випадку, так й економіки країни загалом. По-друге, як правило міжнародні організації й фонди виділяють кошти з доволі жорсткими вимогами до їх використання, тут мається на увазі не тільки досягнення фінальної цілі проекту, а й умови її досягнення, наприклад ощадливе відношення до навколишнього середовища тощо. По-третє, міжнародні гранти несуть в собі не тільки фінансовий ресурс, а й експертизу, адже до виконання проектів залучаються зовнішні експерти, що надають свою допомогу в реалізації проектів, можуть вберегти від повторюваних помилок тощо.

Грантова допомога зазвичай орієнтована на реалізацію конкретних проектів. Наприклад, в 2024 р. почав реалізовуватись проект «Підтримка цифрової

трансформації» (DTA), який спрямований на досягнення трьох основних цілей: економічне відновлення, прозора відбудова та демократичне урядування. Дана програма розрахована на 5 років, має бюджет 150 млн. доларів та фінансується Агенством США з міжнародного розвитку (USAID) та Програмою допомоги з міжнародного розвитку від уряду Великої Британії (UK Dev) [2]. До реалізації проекту залучені як вищезазначені організації, так і Фонд Східна Європа, Київська школа економіки, Мінцифри, Міністерство економіки та багато інших суб'єктів публічного та приватного секторів. Така особливість виявляє один з недоліків грантової допомоги – негнучкість такого проекту після старту, адже будь-які вагомні зміни вимагають інформування й узгодження з великою кількістю учасників проекту, що може значно затягнути час реалізації. На додачу якщо хтось з донорів чи учасників проекту з якихось причин має певні обмеження для реалізації проекту, то це в кращому випадку збільшує термін його реалізації, а в гіршому проект припиняє існування.

28 січня 2025 р. президент США своїм указом зупинив діяльність USAID по всьому світу на 90 днів, а 23 лютого 2025 р. більшість працівників були відправлені в адміністративні відпустки [3]. Винятком є тільки проекти, які визнані критично важливими. Згідно офіційних повідомлень Мінцифри припинило працювати над проектами, що були розпочаті в партнерстві з USAID [4]. Даний приклад наочно демонструє, що грантова допомога в умовах високо волатильного геополітичного й економічного середовища є нестабільним й ризикованим джерелом фінансування цифровізаційних проектів.

Озираючись назад можемо стверджувати, що отримані за останні роки гранти забезпечили потужний розвиток цифрового врядування в Україні, що відбувався майже з нуля й наразі згідно рейтингу GovTech Maturity Index, що визначається Світовим Банком наша країна входить до групи лідерів за цим напрямом [5]. В той же час грантове фінансування є доволі негнучким й мінливим, що створює певні ризики реалізації цифровізаційних проектів. Вважаємо, що фінансування базових речей, такі як підтримка й адміністрування вже існуючих елементів цифрового врядування повинні відбуватись за рахунок державного бюджету. А враховуючи, що на сьогодні Україна має дуже гарне технологічне ядро цифрових проектів у вигляді порталу «Дія», розробка нових продуктів повинна вимагати меншої кількості залучених ресурсів, аніж раніше. Відповідно, на нашу думку, частка грантового фінансування цієї сфери буде залишатись значною, але мати тенденцію до зменшення, що обумовлено як факторами поточного стану розвитку глобальної політичної й економічної систем, так і внутрішніми чинниками розвитку цифрового врядування.

Перелік посилань

1. Бюджет. *Міністерство цифрової трансформації України*. URL: <https://thedigital.gov.ua/community/budget> (дата звернення: 24.02.2025).
2. Підтримка цифрової трансформації. *Фонд Східна Європа*. URL: <https://eef.org.ua/program/pidtrymka-tsyfrovoyi-transformatsiyi/> (дата звернення: 24.02.2025).
3. Reuters. Trump's freeze on US aid rings alarm bells from Thailand to Ukraine. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/us/trumps-freeze-us-aid-rings-alarm-bells-thailand-ukraine-2025-01-28/> (дата звернення: 24.02.2025).
4. Interfax-Ukraine. Мінцифри не зупиняє розпочаті з USAID проекти, але шукає джерела альтернативного фінансування. *Інтерфакс-Україна*. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/1045535.html> (дата звернення: 24.02.2025).
5. GovTech Maturity Index, 2022 Update: Trends in Public Sector Digital Transformation. *Open Knowledge World Bank Repository*. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/10b535a7-e9d4-51bd-96ed-6b917d5eb09e> (дата звернення: 24.02.2025).